

Juhász Katalin

A jegybank receptje a versenyképes magyar jövőért, az IMD rangsorának tükrében

A koronavírus-járvány és a nyomában kialakuló gazdasági válság a társadalom és a gazdaság minden szereplőjét rendkívüli kihívások elé állította. Ezek a kihívások azonban egyúttal lehetőséget is rejtenek, amelyek hatékony kiaknázásához ismernünk kell erősségeink mellett gyenge pontjainkat is. A versenyképesség szempontjából kiemelt területeket a Magyar Nemzeti Bank kiemelt figyelemmel követi a [Versenyképességi Jelentésében](#), és fejlesztésükre 330 pontban intézkedési javaslatokat gyűjtött össze a [Versenyképességi Programjában](#). A nagy nemzetközi versenyképességi rangsorok is igyekeznek mérni és összehasonlítani az országok teljesítményét. Egyik legismertebb közülük az International Institute for Management Development (IMD) által évente publikált Globális Versenyképességi Rangsor. Cikkünkben bemutatjuk Magyarország eredményeit az IMD idei rangsorában, továbbá azt, hogy a jegybank versenyképességi javaslatai mely területeken járulhatnak leginkább hozzá a rangsorban történő feljebb-lépésünkhöz.

Az elmúlt tíz év gazdaságpolitikai reformjainak köszönhetően a magyar gazdaság 2013-tól egyensúlyi felzárkózási pályára állt és erős fundamentumokkal, valamint kellő mozgástérrel néz szembe a koronavírus-járvány okozta globális válsággal. A kialakult válság azonban lehetőséget is ad arra, hogy folytassuk az elmúlt évek strukturális reformjait a versenyképességi fordulat megvalósulása érdekében. A jegybank Versenyképességi Programjában kijelölt reformjavaslatok felgyorsításával egyfelől megszilárdulhat az elmúlt 7 év felzárkózási pályája, másfelől gyorsabban és megerősödve kerülhetünk ki a válságból.

Magyarország eredménye az IMD rangsorában

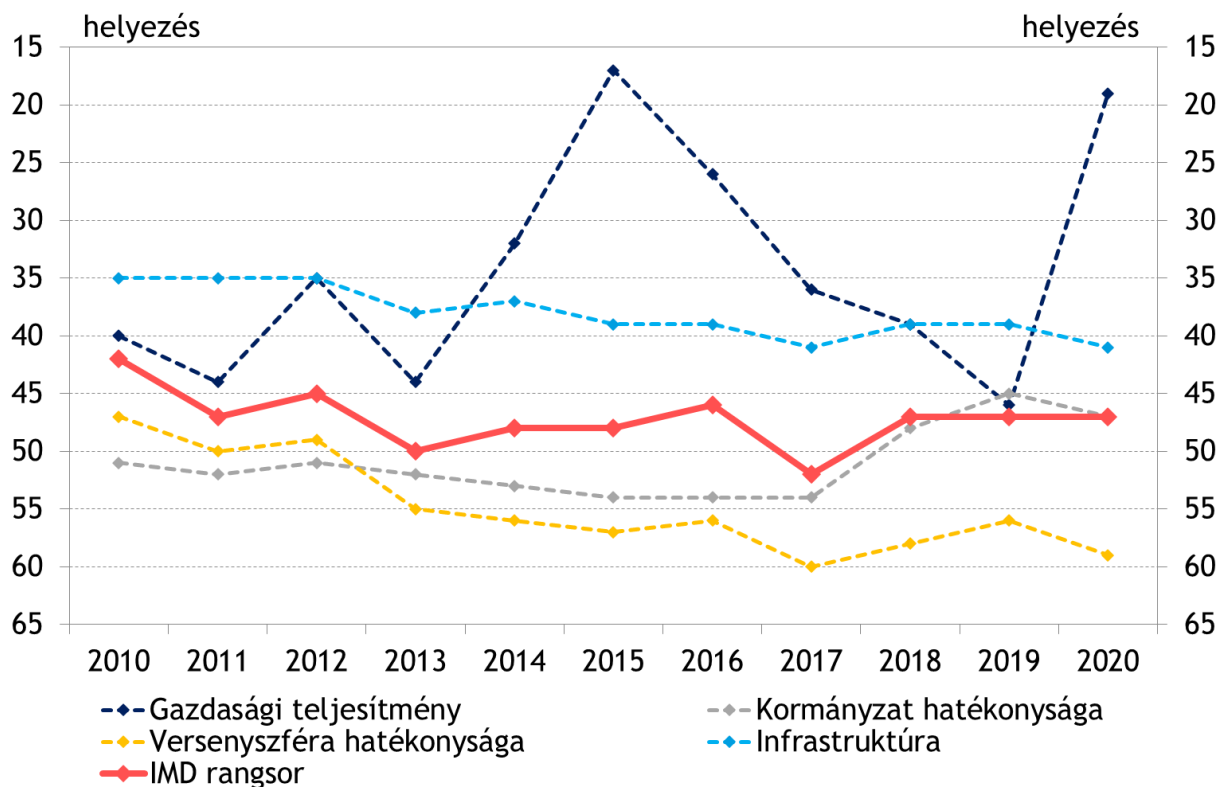
Az IMD az országokat üzleti környezetük versenyképessége szerint rangsorolja 63 ország körében. Az Intézet versenyképességi rangsorának elkészítéséhez 337 mutatót használ négy fő terület (gazdasági teljesítmény, kormányzati hatékonyság, üzleti hatékonyság és infrastruktúra) vizsgálatához. E mutatóknak azonban nagyjából egyharmada szubjektív mutató, amik nehezítik az eredmények tényszerű összemérhetőségét. A meghatározó versenyképességi rangsorok közül az IMD vizsgálja a legkevesebb számú országot (63 ország), amelyek döntően fejlett gazdaságok, köztük az Európai Unió országaival (Málta kivételével).

A 2020-as IMD rangsor alapján Magyarország a 47. helyezést érte el, ami megegyezik az egy évvel korábbi pozíciójával. A visegrádi országok közül még Csehország (33.) tartotta meg előző évi helyezését, azonban Szlovákia négy helyet rontva az 57-re szorult, valamint Lengyelország egy hellyel a 39. helyre lépett vissza. Hazánk így kissé a V3 országok átlagos helyezése (43.) mögött áll a rangsorban, de az országcsoport is elmarad az EU átlagos helyezésétől (31.).

Magyarország a mutató négy fő pillérből egyben, a gazdasági teljesítményben mutatott jelentős előrelépést, a 46-ról a 19. helyre jutva, amivel meghaladja az EU és a V3-ak átlagos helyezését is (1. ábra). Ez a pillér leginkább az ország alapvető gazdasági folyamatainak – többek között a gazdasági növekedés, a foglalkoztatás és a beruházás – alakulását vizsgálja. Ezen belül a belföldi

gazdaság területén hazánk a 23-ról a 18. helyre lépett előre, köszönhetően a 2019. évi 4,9 százalékos GDP növekedésnek (1. hely) és az Európai Unióban második legmagasabb beruházási rátának (3. hely a rangsorban). A nemzetközi befektetések területén a 63-ról a 40. helyre léptünk előre, amelynek fő oka a beáramló működő tőke jelentős gyarapodása. A foglalkoztatás területén szintén számottevő előrelépést tettünk (34. helyről a 20-ra), amihez az EU átlagát elérő foglalkoztatási ráta és az alacsony munkanélküliségi ráta járult hozzá (2. ábra).

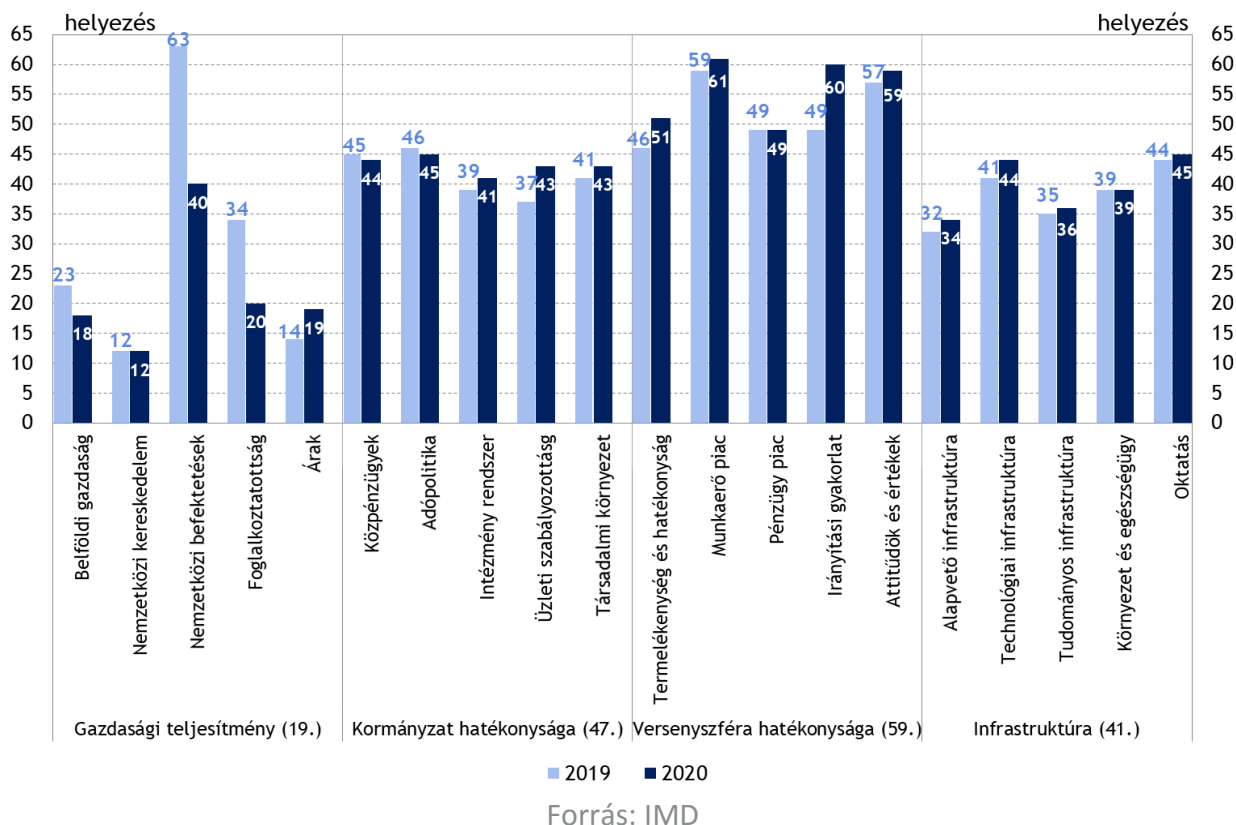
1. ábra: Magyarország helyezése az elmúlt 10 évben, az IMD összesített rangsorában és a négy fő pillérben

Forrás: IMD

A kormányzati hatékonyság (47.) pillérben két helyet rontott hazánk, amivel szorosan követi a visegrádi országokat, ám lemarad az EU-átlagától. Ebben a pillérben nagy hangsúlyt kap, hogy az állami szabályozás milyen eredményesen tudja biztosítani a versenyt és a tényleges adóbefizetést, az állami szolgáltatások ügyfélbarát jellegét, valamint az állami vállalatok versenyképességét. Hátralépésünk leginkább az üzleti szabályozottság (43.), a társadalmi környezet (43.) és az intézményi keretrendszer (41.) területein mutatott visszalépésnek tudható be (2. ábra). Az üzleti szabályozottság területén mutatott hat helyes visszalépés főbb okainak a versenyjog hiányosságait és az árnyékgazdaságot tartják. Az adópolitika területén kismértékben javult a magyar helyezés, ám a szervezet szerint az áfa (62.) és a munkavállalói járulékok (59.) terén van még tér a versenyképesség javítására. Az eredmények arra utalnak, hogy a jelentés nem vette figyelembe, hogy az áfa-elkerülés Magyarországon már az uniós szint alá csökkent. A rangsor azonban erősségünknek véli az Európában és az összes vizsgált ország körében legalacsonyabb vállalati nyereségadót (1.), a lakosság rendelkezésre álló jövedelmének növekedését (8.), az enyhe vámkorlátozásokat (12.), továbbá a befektetések ösztönzését (14.).

2. ábra: Magyarország helyezési az IMD alpilléreiben, 2019-ben és 2020-ban

A versenyszektor hatékonysága (59.) pillérben három hellyel hátrébb került hazánk, így elmaradunk a visegrádi és az uniós országok átlagától is. Az IMD ezen a területen azt méri, hogy a nemzetgazdasági környezet mennyire ösztönzi a vállalkozásokat innovatív, jövedelmező és felelősségteljes működésre. Hátralépésünk legfőképpen az irányítási gyakorlat (60.) alpillérben tett 11 helyes visszalépés következménye. Az irányítási gyakorlat területén történt visszalépést főként a cégek rugalmatlanságának, illetve az üzleti vezetők elégtelen társadalmi felelősségvállalásának tulajdonítják. Az öt részterület közül egyedül a pénzügyi piac területén volt stagnáló a teljesítményünk, míg a többiben valamelyest visszaléptünk (2. ábra). A rangsor szerint jelenleg a legnagyobb kihívást a globalizációval való viszony és a képzett munkaerő elérhetősége jelenti, de pozitívumként emeli ki a felsővezetők méltányos díjazását.

Az infrastruktúra területén 2019-hez képest két helyezést léptünk hátrébb (41.), így a régiós átlagtól három, az unióstól 14 hellyel vagyunk elmaradva. E területen az kerül értékelésre, hogy a fizikai, technológiai, tudományos és emberi erőforrások mennyire elégségesek a vállalkozások számára. A pillér öt alterülete közül a környezet és egészségügy területén változatlan maradt Magyarország helyezése, míg a tudományos infrastruktúra és az oktatás területein egy helyet rontottunk. Emellett az alapvető infrastruktúrában két hellyel, míg a technológiai infrastruktúrában három hellyel léptünk vissza a rangsor szerint (2. ábra). A mutatók alapján a legnagyobb kihívásaink közé a nyelvi készségek hiánya, a képzett mérnökök elérhetősége, illetve a digitális/technológiai készségek sorolhatók. Ezzel szemben kiemelkedően teljesítünk a mobil szélessávú előfizetők számában, az általános iskolák diák-tanár arányában, valamint a feldolgozóiparon belül előállított közepes és magas hozzáadott értékben.

Hogyan járul(hat) hozzá az MNB versenyképességi receptje nemzetközi helyezésünk javulásához?

A gazdasági teljesítmény pillérben elért javuló teljesítményünket a 2013-ban megvalósult növekedési fordulat és az ez idő alatt elért gazdasági felzárkózás határozta meg. Az elmúlt években több intézkedés is hozzájárult a gazdasági versenyképesség javításához, amelyek jelentős része az MNB korábbi javaslataiban is szerepelt. Ezek közé tartozik a kkv-k által igénybe vehető fejlesztési adókedvezmény esetében a beruházás értékhatárának jelentős csökkentése, illetve a beruházások azonnali elszámolhatósága a társaságiadó-alapban. Mindkettő ösztönzi a beruházásokat és segíthet, hogy a hazai beruházási ráta az EU élmezőnyében maradjon. Ezt támogatja a 2019-ben indított Növekedési Kötvényprogram is, amelynek köszönhetően bővült a vállalatok kötvényállománya és finanszírozási forrása. A munkát terhelő adók (szociális hozzájárulási adó) csökkentésének folytatása hozzájárul a foglalkoztatás növekedéséhez. Az MNB javaslatával összhangban megvalósult a Munkahelyvédelmi Akcióterv minimálbérig történő kiterjesztése, ami számos munkahely megtartását teszi lehetővé. A lakossági állampapírok reformja a lakossági megtakarítások aktivizálására hat kedvezően és az ország külső sérülékenységét csökkenti (1. táblázat).

1. táblázat: Magyarország helyezése az IMD Gazdasági teljesítmény pillérében, valamint a tartalmában kapcsolódó, kiemelt jegybanki javaslatok és megvalósulási szintjük

IMD pillér	Helyezés 2019 → 2020	Javaslat a 330 pontból	Megvalósulás
Gazdasági teljesítmény	46 → 19	Lakossági állampapírok reformja (MÁP+)	részben megvalósult
		A munkát terhelő adók csökkentésének folytatása	részben megvalósult
		Modern vállalati kötvénypiac kiépítése (Növekedési Kötvényprogram)	teljesen megvalósult
		A kkv-k által igénybe vehető fejlesztési adókedvezmény esetében a beruházás értékhatárának 500 millió forintról 100 millió forintra csökkentése	teljesen megvalósult
		A beruházások azonnali elszámolhatósága a társaságiadó-alapban	teljesen megvalósult
		Munkahelyvédelmi Akcióterv kiterjesztése a minimálbérig	teljesen megvalósult

Forrás: IMD, MNB Versenyképességi program

A kormányzati hatékonyság pillérben az MNB javaslatai közül számos versenyképességi intézkedés megvalósulása várat még magára, ami hatékonyabbá tehetné az állami szabályozást és az ügyintézés. Az állami működés hatékonyabbá tételének alapja lehetne az állami vállalatok és szolgáltatások hatékonyságának mérése és a közigazgatási adatbázisok összekapcsolása. Emellett jelentős mennyiségű időt és munkaerőt szabadíthatna fel a versenyszféra számára a kormányablakokban elintézhető ügyek online is elvégezhető körének bővítése és a vállalati

adminisztratív terhek csökkentése. Az ügyintézéshez használható mobilalkalmazások és elektronikus űrlapok fejlesztése gyorsítaná és egyszerűsítene az ügyintézési folyamatot (2. táblázat). Ugyanakkor e területen jelentős az előrelépés az online adózás több formájában és megvalósult a társasági adóelőleg-kiegészítés megszüntetése, ami javítja a vállalati szféra éves adótervezését és likviditását.

2. táblázat: Magyarország helyezése az IMD Kormányzati hatékonyság pillérében, valamint a tartalmában kapcsolódó, kiemelt jegybanki javaslatok és megvalósulási szintjük

IMD pillér	Helyezés 2019 → 2020	Javaslat a 330 pontból	Megvalósulás
Kormányzati hatékonyság	45 → 47	Állami vállalatok és állami szolgáltatások hatékonyságának mérése	nem kezdődött meg
		Közigazgatási adatbázisok összekapcsolása	megkezdődött
		Minden, a kormányablakokban elintézhető ügy legyen elvégezhető online is észt mintára	megkezdődött
		Vállalati adminisztratív terhek csökkentése	megkezdődött
		Mobil alkalmazások, elektronikus űrlapok fejlesztése	megkezdődött
		Társasági adóelőleg-kiegészítés megszüntetése	teljesen megvalósult

Forrás: IMD, MNB Versenyképességi program

A versenyszektor hatékonysága pillér eredményeit olyan lépések tudnák leginkább segíteni, amelyek bevezetik a modern technológiát a vállalatok alapfolyamataiba és elérhetővé teszik a vállalkozások számára szükséges finanszírozást. Az azonnali átutalás rendszere kiterjedtségét tekintve szinte egyedülálló fejlesztés, amelyből a magánszektor széles köre profitálhat. Nem épültek azonban még ki teljesen az azonnali fizetési rendszerrel összehangolt digitalizációs fejlesztések. A vállalati versenyképességnek számos dimenziója van, amelyek közül a jegybank versenyképességi javaslatai sokat érintettek. Például a tőzsdére lépést segítené annak költségeinek levonhatósága a vállalat adókötelezettségeiből, illetve támogatná a vállalatok növekedését a szabad vállalkozási zónák kedvezményeinek bővítése is. A képzett munkaerő elérhetőségét javíthatná az élethosszig tartó tanulás és az atipikus foglalkoztatási formák ösztönzése. A felszámolási eljárások egyszerűsítésére, gyorsítására, valamint a beruházások helyi iparúzési adóból történő levonhatóságára vonatkozó jegybanki javaslatok teljes megvalósulása szintén hozzájárulhat az üzleti versenyképességünk javulásához (3. táblázat).

3. táblázat: Magyarország helyezése az IMD Üzleti hatékonyság pillérében, valamint a tartalmában kapcsolódó, kiemelt jegybanki javaslatok és megvalósulási szintjük

IMD pillér	Helyezés 2019 → 2020	Javaslat a 330 pontból	Megvalósulás
Üzleti hatékonyság	56 → 59	Atipikus foglalkoztatási formák ösztönzése	nem kezdődött meg
		Tőzsdére lépés költségeinek levonhatósága a társasági adóból	nem kezdődött meg
		Szabad Vállalkozási Zóna kedvezményeinek kibővítése	nem kezdődött meg
		Élethosszig tartó tanulás ösztönzése az oktatási költségek társasági adó alapból való levonhatóságával	nem kezdődött meg
		A beruházások levonhatósága a helyi iparűzési adóból	nem kezdődött meg
		Felszámolási eljárások egyszerűsítése, gyorsítása	megkezdődött
		Pénzügyi digitalizáció mélyítése	részben megvalósult
		Az azonnali fizetési rendszerrel összehangolt digitalizációs fejlesztések támogatása	részben megvalósult

Forrás: IMD, MNB Versenyképességi program

Az infrastruktúra pillérben elért helyezést a technológiai fejlesztések, az energiefelhasználás hatékonyabbá tétele, a köz- és vasúti, vízi és elektromos infrastruktúra jobb kiépítése, valamint környezetbarát intézkedések javíthatják. A jegybanki javaslatok e területen is széles kört érintenek. A közlekedést gyorsabbá és biztonságosabbá tenné az autópálya ráhordó utak széleskörű kiépítése, illetve a fő vasútvonalakon a legalább 160 km/h-ás sebesség biztosítása. A fejlett technológiák és hálózatok fokozottabb védelmét segítené a magyar információbiztonsági szoftveripar fejlesztése. A vízfogyasztást monitorozó okosmérők segítenék a felújításra kerülő és újonnan megépített vízi közművek digitalizálását, amely az okosvárosok elterjedését szolgálná. A víziközművek felújítása és felszerelése okosmérőkkel bár megkezdettnek tekinthető a Klíma- és Energiastratégiai dokumentumok év eleji bejelentésével, de tényleges előrelépés e területen sem történt még. Továbbá az energiahatékonysági beruházások céljából igénybe vehető társasági adókedvezmény segítséget jelentene az energetikai korszerűsítésekhez (4. táblázat).

4. táblázat: Magyarország helyezése az IMD Infrastruktúra pillérében, valamint a tartalmában kapcsolódó, kiemelt jegybanki javaslatok és megvalósulási szintjük

IMD pillér	Helyezés 2019 → 2020	Javaslat a 330 pontból	Megvalósulás
Infrastruktúra	39 → 41	Autópálya ráhordó utak település elkerülésének előmozdítása	nem kezdődött meg
		Magyar információbiztonsági szoftveripar fejlesztése	nem kezdődött meg
		Minden fő vasútvonalon legalább 160 km/h sebesség	megkezdődött
		Okos városok kiépítése	megkezdődött
		A víziközművek felújítása	megkezdődött
		A vállalati energiafelhasználás hatékonyságának növelése	megkezdődött
		Az újrahasznosított hulladék arányának növelése és a betéti díjas rendszer bevezetése	részben megvalósult

Forrás: IMD, MNB Versenyképességi program

Összefoglalva elmondhatjuk, hogy a 2010 óta végrehajtott reformoknak köszönhetően Magyarország eddig ígéretes pályán haladt és felkészülten néz szembe a jelenkor kihívásaival. Felzárkózási pályánk tartós fenntartásához, valamint a pandémia és a globális megatrendek kihívásainak előnyé kovácsolásához azonban elengedhetetlen az elmúlt években megkezdett versenyképességi fordulat teljes végrehajtása, amelyhez továbbra is hasznos iránytűt biztosít az MNB Versenyképességi programja.

A szerző az MNB munkatársa.

„Szerkesztett formában megjelent a Napi.hu oldalon, 2020. július 30-án.”